

A hegedű.

Irta: *Ádám Zoltán.*

Alkonyat volt és kint az uccán bús szürkeségbe fült a csend. A ködös őszi este halkan szállt alá a magasságból és mintha ráborúlt volna az emberek lelkére oly csendben, halkan és sietős léptekkel mentek az utcán. Az ablakokon át kiszűrődő fényben egy-egy elvillanó fekete tömegnek tűntek fel. Bent a mulató tükrös ablakai mögött nótát sírt a hegedű. Eddig kacagott a négy húr és táncoltak a lányok, most magának húzta a cigány. Szomorút, fájót és keserveset. Halkan kísérté a húrok sírását a hegedű gazdájának szép bariton hangja, mert a szíve dobbanását csalta ki a húrokon, a lelke gondolatai törtek ki a torkán. Most költő volt. A mulató tele volt vendégekkel. A különböző asztaloknál ülő emberek beszélgetése összeszűrődött valami egyhangú zsongássá, amelybe néha egy-egy rekedt, durva hang vitt változatosságot. A leányok suhogva libegtek az asztalok között, mulattak, kacagtak, majd a szomorú nótára leültek, ittak és cigarettáztak. Klárit, a szőke szépséget fiatal emberek vették körül és a leány a tánctól fáradtan vetette le magát egy székre.

— Az Isten szerelmére adjanak valamit inni, mert a szomjúságtól majd meghalok — suttogta rekedt hangon.

— Mit iszik Klárika?

Pezsgőt.

A pincér hozta az italt. Klári egymásután itta ki a pohárból a gyönyöző pezsgőt. A leálynak bolond jó kedve lett. Füttyölt és a lába táncra állt. Az egyik fiatalember odaszólt a cigánynak durván és parancsolón. „Cigány, vigat húzzál, ami kacag a húron és a mire táncol a láb.” A lány a bortól felcsigázott jókedvében mintha nem is hallotta volna a cigány szomorú nótáját; mintha nem is látta volna annak fájdalmas arcát. Füttyölt és a kezében levő poharakat ugymásután dobálta a falhoz. Tetszett neki a csörömpölés; tetszett minden, ami a már felbomlott idegzetét még jobban felizgatta.

Megállt a vonó. A hegedű hallgatott. A cigányban valami torkát szorongató, mély késerőség gyült fel, amikor arra gondolt, hogy ő csak cigány ezeknek is, mint annak a lány szüleinek, aki meglopta a hegedűje hangját. Örült kacagásba sikoltott fel a hegedű. A mámoros társaságnak tetszett a dal és duhaj mulatásba kezdtek. Csak a szép, szőke Klári vette észre a cigány szomorúságát és csókot hintve feléje, szeme villanásával magához hívta. A cigány megállt a lány mellett, akiben a túlfeszített mulatás hatása alatt az önmagába való elmélyedés jelei mu-

tatkoztak. A cigány várt türelmesen és megadóan. A hegedű hallgatott. Mindenki a leányra figyelt, aki a messzeségbe táguló szemeivel úgy ült az asztalnál, mintha elfeledkezett volna az emberekről, a táncról, a nótáról, a fényről. Az egyhangú zsongás halkabbá vált. És ekkor a leányból a legnagyobb duhajkodás után, mintha egész elpazarolt életének keserű sirása szakadt volna ki, olyan szomorú, lihegő nótát énekelt. A cigány hallgatta egyideig, majd halkán — hangfogót tett a húrokra — kísérni kezdte. Most mindketten úgy érezték, mintha csak ők volnának a fénytől csillogó teremben, mintha az egész életük benne lenne a dalban, amely rászállt a mámoros lelkekre és csendet parancsolt a teremben. Lelkük a nóta ritmikus műsikáján ölekezett össze. Sohasem ismerték egymást, kóborló, egymásnak idegen emberek voltak ők az Élet hatalmas kertjében. Most egymás szívébe láttak, megéreztek egymás fájdalmát, barátokká lettek. Gondolatuk azonban elvált és messze repült. Az egyik maga előtt látta fehér leányszobáját a hófehér álmokkal, látta, amikor megszökött a férfival, aki később ellökte magától; látta magát, amint az alkonyat és az éjszaka homályában prédára leső arccal csatangol az uccákon. Sírni kezdett.

A másik, a cigány egy bánatoszemű leányarcot látott, aki benne a múltat eltemette, tönkretette a jelent. A leányt látta, aki büszke, úri családból származik, aki az övé talán sohasem lehet, aki miatt ő talán örök kóborlója lesz az életnek, mint ez a szöke szépség itt. Pedig az a leány is szereti őt. Őt, a cigányt. És tovább zokogott a hegedű.

*

Messze a fényben csillogó mulatótól egy izléses, úri szalónban a síró hegedűre és a cigányra gondolt egy leány. Neki nem cigány volt, hanem nótás ember. Az apja fel-alá járt a szobában, anyja egyik karoszekében kézimunkázott és a szobába csak a kert mögött ellihegő vonatok zakatolása szűrődött be.

Annus már megint mire gondolsz? — szólalt meg a leány apja. Gyulára — felelt a leány felkacagva álmodozásából.

Igen? Te mást nem is tudsz, csak folyton lehetetlen dolgokról álmodozni. Azzal a cigánnyal hagyj fel. Már elég volt a szegényből. A kaszinóban sincs már maradásom, az emberek körülöttem folyton sugdolódnak és egy-két elkapott szavuk vörösre festi az arcom. Elég volt a szegényből.

Apám, hisz Gyula szeret engem s erről nem tehet és én is őt.

Szeret? Mert minden este az ablakod alá lopózik és ott kornyikál egész reggelig? Mije van neki és mi jogon mer hozzád, egy úri lányhoz közelíteni?

A hegedűje apám, amelynek hangja a szívembe hatolt. Különben Gyula nem oly közönséges ember, mint azt te gondolod és van joga, hogy közelítsen hozzám, mert én is szeretem őt.

Eh — elég volt már a játékból!

Ez nem játék apám. Vagy Gyula felesége leszek, vagy senkié!

A cigányé — hördült fel a férfi.

Igen, Gyuláé.

Már későn sikoltott fel az anya, a lány arcán ott égett apja fájdalmas ütése. A férfi vak dühében ütötte a leányt és az édesanya odavetve magát saját testével akarta felfogni a leánynak szánt ütéseket. Végre a férfi észretért, de még mielőtt elhagyta volna a szobát, odaszólt a leálynak:

Vagy mi, vagy ő. Nekem olyan lány nem kell, aki egy cigányhoz akar feleségül menni. Ha észreveszem, hogy még egyszer beszélsz vele, a házam csukva előtted és tárva a nagyvilág. A székenbe belehalnék.

A leány szeméből folytak a könnyek, arca égett, amelyen az anyja símogató, puha keze siklott végig, de édesanyja szavai is a szívébe döftek, aki okosan igyekezett a leánnyal beszélni:

Látod Annuskám, mily bajba keverted magad. Hagyj fel Gyulával. Neked is be kell látnod, hogy egy cigányhoz nem mehetsz feleségül. Mit szólnának az apád kollegái, az ismerőseink, a te barátñoid. Téged többé soha nem ismernének meg.

Hagyj el anyám, most úgy szeretnék egyedül lenni — szólt a leány a sfrástól fátyolos hangon.

Az asszony elment és a leány egyedül maradt. Nem érzett mást, mint apja fájó ütését, az anyja szavainak igazságát és sírt keservesen, fájdalmasan. Majd Gyulára gondolt, akiért mindent el kell szenvednie, akit mindig fog szeretni, amíg csak meg nem hal. Halálíg? Eddig ha erre gondolt, hideg borzongás futott végig finom bőrén, most hirtelen vágyta és kívánta. Egy perc múlva akarta. De mi lesz Gyulával? — gondolta. Az övé azonban sohasem lehet. A cigányé? — sírt fel lelkében az apja szava. Kifutott a szobából és végig a kerten, szeméből hullottak a könnyek, mint az őszirózsák leveleire a könnyű esti harmat. Útjában letiport egy őszirózsát. Bimbó volt még, illatos, szép és olyan halványpiros, mint az ő arca. A sínekhez ért és már látszott a vonat lámpájának előrefürkésző sugara. A bimbó jutott eszébe, amit letiport. Őt meg az élet fogja elgázolni — gondolta és lehullott a földre. A hideg, vak vonat kíméletlenül keresztül futott rajta. — A nagy csödületben a kiabálásból csak annyit lehetett érteni: egy leány volt. Meghalt.

*

A fényes mulatóban pedig, ahol egy elfelejtett, eltékozolt életű szőke szépség az asztalra borulva sírt, elpattant a hegedű húrja, a hegedű hallgatott, a cigány szívéen pedig valami balsejtelem futott végig.

